

## Harkinnanvaraisen kuntoutuksen lisärahoitus/ tiivistelmä

**Kelan harkinnanvaraisen kuntoutuksen rahoitukseen tarvitaan nelivuotiskaudelle lisärahoitus lasten ja nuorten neuropsykiatriseen kuntoutukseen. Hyvinvointialueet eivät vielä pysty vastaamaan tähän palvelutarpeeseen. Kelan laskelmien mukaan lisärahoituksen tarve olisi kuluvalle vuodelle 8,5 milj. euroa, ensi vuodelle 8,9 milj. euroa, vuodelle 2025 8,2 milj. euroa ja vuosiksi 2026–2027 yhteensä 20 milj. euroa.**

Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) 12 §:n mukaisesti Kansaneläkelaitos (Kela) voi järjestää ja korvata järjestämisvelvollisuuteensa kuuluvan ammatillisen tai lääkinnällisen kuntoutuksen lisäksi muutakin kuntoutusta (harkinnanvarainen kuntoutus). Tähän tarkoitukseen on vuosittain käytettävä vähintään rahamäärä, joka vastaa kahta prosenttia vakuutettujen sairausvakuutusmaksuina kertyneestä määrästä. Harkinnanvaraiseen kuntoutukseen käytettävästä, edellä tarkoitettua suuremmasta enimmäisrahamäärästä päättää vuosittain eduskunta valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä.

Harkinnanvaraisen kuntoutuksen rahoitus pohjautuu nelivuotissuunnitelmaan. Suunnitelmassa kuvataan harkinnanvaraisen kuntoutuksen palvelut sekä kehittämis- ja tutkimustoiminta ja esitetään rahamäärä seuraavan neljän vuoden jaksolle. Kelan järjestämä harkinnanvarainen kuntoutus täydentää terveydenhuollon kuntoutuspalveluita. Kelan kuntoutus rahoitetaan sairausvakuutuksen sairaanhoitovakuutuksen kautta valtion rahoitusosuudella (67 %) ja vakuutettujen sairaanhoitomaksun tuotoilla (33 %). Kela järjestää moniammatillista LAKU-perhekuntoutusta sekä Oma Väylä -kuntoutusta harkinnanvaraisena kuntoutuksena lapsille ja nuorille, joilla on neuropsykiatrinen häiriö. Kuntoutuksen kohderyhmänä ovat lapset ja nuoret, joilla on toimintakykyä heikentävä neuropsykiatrinen häiriö, johon liittyy toimintakykyä heikentäviä psyykkisiä tai kognitiivisia oireita.

Vuoden 2023 talousarviossa harkinnanvaraiseen yksilökohtaiseen kuntoutukseen on myönnetty 57,2 milj. euroa ja kehittämishankkeisiin 6,9 milj. euroa. Lisätalousarviossa saatiin lisärahaa siten, että yksilökohtaiseen kuntoutukseen on käytettävissä yhteensä 61,7 milj. euroa. Vuonna 2022 harkinnanvaraisen kuntoutuksen rahoitus oli 56 milj. euroa. Lisäksi käytettävissä on 52 milj. euroa aiemmilta vuosilta siirtyvää määrärahaa, joka pienenee uusien palveluiden myötä vuosittain ja tänä vuonna siirtyvä määräraha pienenee 14 milj. euroa. Harkinnanvaraisen kuntoutuksen budjettia supistettiin vuositasossa kolmanneksen eli 30 miljoonaa euroa vuonna 2015 osana julkisen talouden säästöjä. Vuoden 2022 viimeisessä lisätalousarviossa saatiin vuoden 2023 rahoitukseen yhteensä 4,5 miljoonan euron lisärahoitus lasten ja nuorten neuropsykiatrisiin kuntoutuspalveluihin. Tämä lisärahoitus ei kuitenkaan riitä kattamaan palvelutarvetta. Kela on ilmoittanut, että lasten ja nuorten neuropsykiatristen kuntoutuspalvelujen osalta rahat loppuvat syksyllä 2023, minkä jälkeen Kela ei enää voi myöntää näitä palveluja asiakkaille vuoden 2023 aikana, mikäli lisärahoitusta ei saada. **Kelan laskelmien mukaan lisärahoituksen tarve olisi kuluvalle vuodelle 8,5 milj. euroa, ensi vuodelle 8,9 milj. euroa, vuodelle 2025 8,2 milj. euroa ja vuosiksi 2026–2027 yhteensä 20 milj. euroa.** (Tarkemmat laskelmat pidemmässä muistiossa).

Ilman edellä mainittua lisärahoitusta osa neuropsykiatrisesti oireilevista lapsista ja nuorista jää kokonaan vaille tarvitsemaansa vaativampaa toimintakyvyn tukea. Tilanne kuormittaisi kohtuuttomalla tavalla lasten ja nuorten perheitä ja voi johtaa myös koulupudokkuuteen. Osa näistä lapsista ja nuorista ohjautuisi erityispalveluihin, kuten lastensuojeluun ja kuntoutuspsykoterapiaan,

joiden kustannukset vastaavasti kasvaisivat. Myös alueellinen epätasa-arvoisuus ja epäyhdenvertaisuus lisääntyisi. Pidemmällä aikavälillä täyttymätön palvelutarve voi johtaa neuropsykiatrisesti oireilevien nuorten syrjäytymiseen pysyvästi opinnoista ja työelämästä.

Hyvinvointialueiden vasta aloitettua toimintansa vuoden 2023 alusta, ei ole realistista, että hyvinvointialueet kykenisivät lähivuosina vastaamaan neuropsykiatrisesti oireilevien lasten ja nuorten vaativampien kuntoutuspalvelujen tarpeeseen. Tästä johtuen on tärkeää, että Kelan harkinnanvaraisten kuntoutuspalvelujen jatkuvuus voidaan turvata ainakin kuluvan vuoden ja lähivuosien muodostamana siirtymäaikana. Kelan ja hyvinvointialueiden palvelujen rajapinnan ja yhteistyön selkeyttämiseksi tarvitaan hallittu siirtymäaika. Pidemmällä aikavälillä tavoitteena on, että hyvinvointialueiden palveluja ja palvelukokonaisuuksia neuropsykiatrisesti oireileville lapsille ja nuorille edelleen kehitetään, jotta näitä palveluja voitaisiin tulevaisuudessa järjestää hyvinvointialueiden lakisääteisen järjestämisvastuun perusteella.